

Referat

Följande uppsatser kan beställas från de institutioner där uppsatserna är framställda, se vidare adresser längst bak under "Skribenter i detta nummer", s. 166. STM reserverar sig för eventuella kostnader för denna tjänst.

Jesper S. Andersen: *En empirisk undersøgelse af sammenhæng mellem musiksmag og valgte faktorer*. Lunds universitet: Institutionen för konst- och musikvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60 p., 2004

En empirisk försök på att se hvilke af valgte faktorer, der har mest sammenhæng med en testgruppes vurdering af forskellige stykker musik. Vurderingen sammenlignes med svarene på spørgsmål, som spænder over vidt forskellige kategorier f.x. forældre indflydelse, egen praktisering af musik, medfødte fysiske egenskaber, præferencer generelt, psykologi, almen viden og et par IQ-spørgsmål, mens de sociale faktorer i så vidt omfang som muligt er forsøgt holdt udenfor også ved at forsøgspersonerne alle er taget fra samme sociale segment og aldersgruppe. Mit formål med opgaven går herefter ud på, at give bud på, hvad der blandt mine spørgsmål har størst sammenhæng med musiksmagen og ellers at se andre tendenser i resultaterne, som f.x. om der er forskel på, hvad der betyder noget for, hvordan man bedømmer de klassiske stykker henholdsvis de rytmiske stykker.

Det mest overraskende i undersøgelsen er måske at jeg slet ikke kunne finde nogen sammenhæng mellem testpersonens musiksmag og hverken forældrenes smag eller forældrenes arbejde. Derimod spiller køn, alder, tidlig musikundervisning og de personlige psykologiske særeheder i højere grad en rolle for musikbedømmelserne. De klassiske stykkers bedømmelser var desuden mere afhængige af musikalsk "træning" end de rytmiske.

J. S. A.

Jesper S. Andersen: *En analyse af forskellige hitlister fra Europa (og verden)*. Lunds universitet: Institutionen för konst- och musikvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 80 p., 2004

Med udgangspunkt i årsopgørelser for salg af singler i 2003 i udvalgte lande undersøges forskelle og ligheder i "købssmag". Udgangspunktet er Vesteuropa, men hitlister fra bl.a. USA, Australien og Japan inddrages også.

Først kigger jeg på hvor mange hits landene indbyrdes har til fælles. Derefter undersøges de 10 hits, som optræder på flest af hitlisterne, og de enkelte ländes prioriteringer af disse hits sammenlignes. Fokus rettes endvidere mod Europa og hver enkelt lands prioritering af de 30 mest omspændende hits. Ud fra dette deles musikken op i forskellige musikalske inddelinger og det undersøges for hver af disse, hvilke lande der prioriterer den pågældende del af de 30 hits højt på deres hitliste, og hvilke lande der ikke gør, f.x. hvilke lande kan godt lide de numre hvor der forekommer rap.

Ud fra disse resultater prøver jeg at sætte ord på, hvilken type musik der klarer sig godt på hver lands hitliste.

Det viser sig, at hvor der er store skel i sprog og kultur er der også store skel i hitsmagen, og at disse forskelle faktisk er beskrivbare. Vesteuropa kan i hitlisteforstand således deles op i tre områder: de britiske øer, den romanskstalende del og den germanskstalende del.

J. S. A.

Anna Axelson: *En studie i text-musik-problematik. Relationen mellan dikt och ton i sånger av Lille Bror Söderlundh och Emil Sjögren*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med denna uppsats är att belysa ordens och tonernas inbördes relation i romanser och visor. För detta ändamål har två visor av Lille Bror Söderlundh och två romanser av Emil Sjögren studerats. Sångernas rytmik, melodik, harmonik och dynamik har analyserats i relation till texternas innehåll. Målet var att påvisa de nära sambanden mellan ord och ton – mellan tonsättningens bruk av musikens parametrar, och dikttexternas handlingar och stämningar. Ambitionen med uppsatsen är även att den ska förmedla olika perspektiv på text-musik-problematik som ämne. Analyserna av de fyra sångerna placeras in i ett större sammanhang.

Perspektiven på text-musik-problematik tillhandahålls av litteratur skriven av musikteoretiker och litteraturvetare som diskuterar dikttonsättandets möjligheter och begränsningar. En del iakttagelser beträffande Sjögrens romanser jämförs med det som skrivits i musikteoretiska avhandlingar om hans musik.

Resultatet av undersökningen indikerar att Emil Sjögren främst genom sin harmonibehandling tolkar dikt i musik. Behandlingen av harmoniken är framträdande i jämförelse med behandling av melodik och rytmik. Kromatiska ackordprogressioner är vanliga, liksom elliptiska tonartsutvikningar. Ackord med stark färgverkan (klangreiz) utnyttjas. Lille Bror Söderlundh tolkar texten i de analyserade visorna främst genom rytmik och harmonik. En strofisk dikt får en melodirytme som fångar dikttextens kärnord. Modala harmonier återspeglar dikttexternas folkliga teman.

A. A.

Kristján Ómar Björnsson: *'But, what if you are a young, sick, sailor...': The cultural politics of Icelandic public-service radio 1930–1990 and a case study of music selection in the 1950s and the 1980s*. Göteborgs universitet: Institutionen för kultur, estetik och medier, uppsats i musikvetenskap för 80 p., 2005

The subjects of this thesis are the cultural politics of the Icelandic public-service radio, *Ríkisútvarpið* (The National Radio), 1930–1990 and the selection of music it provided its listeners with. The time period is determined by the establishment of the National Radio, in 1930, and the time when commercial radio had been well established in Iceland – approximately 1990.

The thesis divides into three main parts: historical background, analysis of music track lists, and discussion. The thesis is mainly built on empirical data in the form of interviews, magazines, music track lists, various other documents produced by the National Radio, etc.

The National Radio applied a conservative music policy from the beginning, with a lot of emphasis on music with 'educating' qualities, but gradually increased the variety of music and the share of 'light' music when demands for entertainment on the radio increased. The American Army radio station founded in the 1950s had some indirect influences on the National Radio's music policy, while the ending of the state monopoly on radio broadcasting, and the subsequent establishment of commercial radio in Iceland, had a more direct effect on the National Radio.

K. O. B.

Ludmila Dolzenko: *Soloaccordion inom konstmusiken under 1990-talet i Sverige*. Stockholms universitet: Musikvetenskapliga institutionen, uppsats för 60 p., 2004

Denna uppsats handlar om soloaccordions ställning inom konstmusiken i Sverige under 1990-talet. Arbetet fokuseras fullkomligt kring en typ av dragspel vilket har den svenska beteckningen *accordion* d.v.s. dragspelet med melodibas. De

viktigaste frågeställningarna är följande: Finns det intresset för accordeon som solo instrument inom konstmusik? Vilka intresserar sig för det? Hur yttar det sig? Arbetet utförs genom en kartläggning av aktuella verk, en sammanställning av den befintliga litteraturen och den tillgängliga informationen ur elektroniska källor, en musikalisk analys av två relevanta verk och intervjuer med de aktuella tonsättarna.

De historiska fakta samt inblicken i instrumentets konstruktion och repertoar utgör en grund för den följande undersökningen där arbetet koncentreras på tonsättarna och deras verk. Slutdiskussionen inleds med ett tydligt konstaterande att en bred musikalisk och allmän akademisk högskoleutbildning har haft en avgörande betydelse för accordeons ställning i Sverige under 1990-talet och framåt. Statusförändringen, acceptansen inom den akademiska världen, ett ökande intresse inom det konstmusikaliska sammanhanget genomsådas efter år 1984 då accordeon kommer in på högskoleutbildnings nivå. Den konstnärliga medvetenheten höjs hos själva accordeonister samtidigt som instrumentet börjar bli intressant för tonsättarna utanför dragspelsvärlden.

Den utförda undersökningen visar en klar bild av en nyskapad accordeonkultur där instrumentet fortsätter utveckla sina konstnärliga ambitioner.

L. D.

Pernilla Fagerlönn: *Naturligt Vis. Tre kvinnliga rockmusiker i svensk press*. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60p., 2004

Uppsatsen syftar till att undersöka de diskurser som musikjournalistiken bidrar till att skapa kring de tre rockmusikerna Tori Amos, Björk och PJ Harvey. Jag frågar hur dessa diskurser förhåller sig till de traditionella föreställningarna kring kvinnlighet och vad som definierar en rockmusiker. De teoretiska utgångspunkterna har varit Michel Foucaults diskursteori samt Yvonne Hirdmans genussystemteori. Med dessa som utgångs-

punkt har jag gjort en kvalitativ innehållsanalys av 120 artiklar från svensk press under perioden 1993–2003.

Undersökningen visar på hur de traditionella myterna kring kvinnlighet reproduceras i musikjournalistiken samtidigt som musikerna placeras in i rockmusikermallen. I detta ligger en konflikt och omförhandling av vad som egentligen definierar de olika rollerna eftersom de inte är helt förenliga med varandra.

Ytterligare en kraft som utmärker sig i analysmaterialet utgörs av de strategier som finns inom genussystemet för att motverka detta. Artisterna knyts ständigt till deras könstillhörighet och särskiljs därigenom från den manliga normen, samtidigt som det skapas en egen arena för de kvinnliga rockmusikerna att verka inom, där det hot de utgör mot de rådande normerna och konventionerna förminskas.

P. F.

Uri Gonzalez: *What does Donna Lee mean? An analysis of the construction of meaning in music*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 60 p., 2005

This essay analyses the meaning – and how its constructed – of a particular piece of music: bassist Jaco Pastorius' solo on Charlie Parker's composition *Donna Lee* (Pastorius 1976). After the application of musicologist Jean-Jacques Nattiez' semiological tri-partition theory to *Donna Lee*, the following conclusions can be established: At the time of its conception, 1976, *Donna Lee* represented both a big step forward in the developments of the instrumental possibilities of the electric bass. In its refusal to submit to exclusively rhythmic tasks it gradually became an increasingly soloistic voice. This arrived to the point where it actually was conceivable for a bass player to take upon a three chorus long solo on a classic jazz standard.

Despite this innovative spirit which drives Pastorius' artistic output, his *Donna Lee* pays homage to the jazz tradition and to the group of stylistic constraints that today characterize

what is known as *bebop*. The final meaning of *Donna Lee* and of any other musical text goes beyond its historical vicissitudes and its imminent structures. Meaning is not imposed by the exterior but is constructed by the individual mind in a perception that is creative and over-productive in a circular dialog with the environment.

The essay makes extensive use of the theories of musical semioticians and cognitive psychologists such as Jean-Jacques Nattiez, Robert Hatten, Ruben Lopez Cano, Jose Antonio Marina, among others.

U. G.

Johanna Grut: *Olefine Moe (1850–1933). Sveriges första Carmen. – En studie av en operasångerskas yrkesliv*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med detta arbete är att kartlägga den norska operasångerskan Olefine Moes liv i form av en biografi som presenterar hennes yrkesliv och repertoar, att skildra hur publik och kritiker såg på henne samt att ge en glimt av Kungliga Teatern som arbetsplats kring 1872. Biografin och rollförteckningen baseras på material från Kungliga Teaterns arkiv och Stockholms stadsarkiv, tidningsartiklar från klippsamlingar i Nasjonalbiblioteket i Oslo och Musikmuseets arkiv samt dagboksanteckningar, brev, tidningsrecensioner och litteratur i Uppsala universitetsbibliotek.

Moe debuterade som 17-åring på Christiania Teater men fick sin utbildning i Stockholm av Fredrika Stenhammar. Hon debuterade vid Kungliga Teatern 1872 och var anställd där 1873–81. Trots att hon blev änka och hade två småbarn fortsatte hon sin karriär. Efter ett år inom operettfacket på Mindre Teatern var hon verksam som konsertsångerska, grundare och direktör för Norges första fasta operascen på Christiania Tivoli samt sängpedagog i Stockholm och Oslo.

Uppsatsen visar att Moe under sin nästan 30-åriga scenkarriär framträdde i över 50 olika roller, de flesta subrettroller i franska opéra comiquer

som idag tillhör en bortglömd repertoar. Det vanligaste omdömet i pressen var att hon hade en liten röst, men att hon kompenserade detta med god sångteknik och framförallt sin stora skådespelarbegåvning.

J. G.

Eric Hammarström: *Han slog sönder sin fiol när han träffat en spelman som var bättre – om organister och klockare som folkliga ceremoni- och dansspelmän*. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier, uppsats i etnologi för 60 p., 2004

Uppsatsen handlar om den stora betydelse som organister och klockare har haft som profana folkliga musiker på den svenska landsbygden under framförallt sent 1700- och tidigt 1800-tal. Författaren skildrar detta skeende genom att skildra några konkreta organister och spelmän huvudsakligen i Linköpings stift. Genom att förmedla för sin tid aktuella musikaliska moden kom organister och klockare att påverka det vi idag kallar svensk spelmansmusik på ett genomgripande sätt. Innan Sverige fick näringsfrihet i mitten på 1800-talet hade organisterna dessutom i stort sett monopol på kommersiell musikutövning i sina hemsöknar. I uppsatsen behandlas också hur denna roll som profan musiker under 1800-talets lopp går över till andra grupper av spelmän. Dessa förvaltar då den lätttradition som organister och klockare lämnat efter sig. Organisternas och klockarnas stora roll för svensk spelmansmusik har vällat en hel del besvär för dem som med olika ideologiska utgångspunkter konstruerat folkmusikbegreppet fram till idag. Uppsatsen försöker därför problematisera detta begrepp.

E. H.

Henrik Helenius: *Mus & tangentbord. – Ett nytt sätt att musicera*. Stockholms universitet: Musikvetenskapliga institutionen, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att undersöka tendenser till nya former av musikproduktion inom den elektroniska dansmusiken. Den tekniska utvecklingen inom musikindustrin har sedan det sena 1800-talet gått via thereminen, hammondorgeln och den analoga moogsynten fram till dagens virtuella studior. Datorerna och musikprogrammen blir mer kostnadseffektiva och ännu kraftfullare och då både datorer och Internet tillhör de flesta unga människors vardag kan det bidra till att fler musikintresserade ungdomar kan börja producera sin egen musik.

Uppsatsen inleds med en kort historisk översikt över de framsteg som gjorts inom de elektroniska musikinstrumentens värld. Till en viss del jämförs också olika genrers uppkomst i relation till den tekniska utvecklingen. Den undersökande delen har sitt fokus på genomförda intervjuer med två utövare, en musiklärare samt en sammanställning av befintliga intervjuer. Slutligen följer en diskussion där för- och nackdelar med teknologin inom musiken ställs mot varandra. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning.

H. H.

Sara Jansson: *Instruments as Sound Generators: Raw, Violent, Non-Musical. Om hur No Wave positionerar sig som delkultur och konstvärld*. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60 p., 2004

Uppsatsens syfte är att undersöka hur No Wave positionerar sig som delkultur och konstvärld. Hur No Wave beskrivs i texter och hur No Wave låter. Vidare om deltagarna har influerats av New York-baserade kulturscener, vilka även de har ifrågasatt gränsen mellan fin- och populärkultur.

För teori om kulturbegrepp används Johan Fornäs beskrivning av fyra kulturbegrepp med fokus på skillnaden mellan sub- och delkulturer,

samt Howard S. Beckers *Art Worlds*, där fokus ligger på mavericks som gränsöverskridande innovatörer, samt på hur ett hantverk blir till konst. No Wave-bandens förflyttningar mellan högt och lågt undersöks med hjälp av Pierre Bourdieus *Distinktionen*. Texter om No Wave begränsades till fem av olika författare, och musikanalyserna till tre: en SoHo- och en East Village-No Wave, samt en amerikansk punklåt. Slutligen tillkom en e-postkorrespondens med Michael Gira, som var verksam med gruppen Swans i New York strax efter No Wave.

Resultaten visar att betydelsen av No Wave förändras beroende på vilket kulturbegrepp det relateras till, och huruvida bara East Village- eller både de och SoHo-band räknas till No Wave. När båda sidor räknas in visar sig dess ifrågasättande av gränsen mellan högt och lågt som tydligast. Konstmusikinfluenser hörs tydligast hos SoHo-bandet, och punkinfluenser hos East Village-bandet.

S. J.

Wictor Johansson: *Nordergutarnas spelmanslag: En institution inom gotländsk folkmusik*. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier, uppsats i musikutövning för 60 p., 2004

Frågeställningarna är hur den gotländska folkmusiken präglats av att det funnits en sådan "folkmusikalisk institution" på Gotland. Dessutom förs en diskussion om vad som påverkat Nordergutarna, om de är ett tidstypiskt uttryck för de ideal som var rådande vid bildandet, eller om det finns spår av en äldre gotländsk folkmusiktradition. Utmärkande för den gotländska folkmusiken är de konstmusikaliska influenserna. Nordergutarnas konstmusikaliskt utförda arrangemang kan sägas utgöra en direkt fortsättning på denna konstmusikaliskt influerade folkmusikstil.

En av uppsatsens huvudteser är att genom den popularitet Nordergutarnas spelmanslag uppnådde har de också påverkat den gotländska folkmusiken. Denna påverkan kan delas in i tre delar:

1. Nordergutarna som ett uttryck för att popula-

risera folkmusiken i en tid då folkmusiken levde i skymundan av andra musikstilar. Gotländsk folkmusik blev mer eller mindre synonymt med Nordergutarnas spelmanslag.

2. Nordergutarna som motpol i skapandet av en ny folkmusik under 1970-talets. I och med den starka ställning Nordergutarna hade i den gotländska folkmusiken blev en av drivkrafterna för den nya generationen folkmusiker att skapa något som inte var som Nordergutarna.
3. Kvarlevor av Nordergutarnas spelmanslag där fragment av arrangemang, i form av spelsätt, fraseringar och stämmor som lever sitt eget liv bland dagens gotländska folkmusiker.

W. J.

Lars Johnsson & Eric Lammers: *Perspektiv på spelandet: en studie i förhållandet mellan inre attityd och yttre konsekvens*. Musikhögskolan vid Örebro universitet, uppsats för 80 p., 2004

Titeln på denna uppsats – *Perspektiv på spelandet* – syftar på drivkrafter och personlighetsfaktorer som har betydelse för musikstuderandes identitet. Resultatet är baserat på intervjuer med elever på mellan- och högstadiet samt gymnasiet och högskolan. Undersökningen är inte processbaserad utan bygger på situationsupplevelser vid spel. Arbetsmetoden grounded theory genererade en modell där begreppen "inre attityd" och "yttre konsekvens" beskriver personernas situation.

Vi har grundat vår undersökning på Even Ruuds beskrivning av rumperspektiv i kombination med Ernst Bruners kognitiva utvecklingsstadier samt Anthony Kemps teorier om stresshantering. Det är vid ackumulering av dessa teorier vi kan beskriva hur spelandet, med dess bakomliggande drivkrafter och förmågor, yttrar sig hos de olika individerna.

Undersökningen är avgränsad till individernas personliga relation till sitt musicerande. Vår identitetsforskning gav utrymme till funderingar gällande elevers förhållande till identitet som är baserad på deras möten med olika kontexter. Det verkar som den formella skolan inte är delaktig i

utvecklingen gällande personlig identitet. Det är snarare så att vi inte hittade några länkar till Bruners kognitiva teori.

L. J. & E. L.

Katharine Leiska: *Schwedische Musikfeste in Deutschland und wilhelminische Nordenrezeption. Dortmund 1912 und Stuttgart 1913*. Uppsala universitet, Institutionen för musikvetenskap, magisteruppsats för 100 p., 2004

I denna uppsats undersöks två svenska musikfester som ägde rum i Tyskland 1912 och 1913. På dessa musikfester, som var de enda av sitt slag före första världskriget, presenterades uteslutande svensk musik, delvis även framförd av svenska musiker. I festerna, som varade i flera dagar och som förknippades med stora utgifter, deltog den dåvarande svenska musikaliska eliten.

Eftersom svensk musik inte traditionellt utgjorde en inspirationskälla för de tyskspråkiga musikerna är det förvånande att man från tysk sida lade så pass mycket energi på dessa fester. Min förklaringshypotes, som ställs på receptionsteoretisk grund, är att dåtidens tyska vurm för "Norden" påverkade festernas uppkomst och att detta också är skälet till det plötsliga intresset för svensk musik. För att pröva hypotesen diskuteras tre frågor:

1. Vem initierade musikfesterna och varför?
2. Vilka föreställningar präglar förväntningshorisonten, så som den finner uttryck i tyska pressrecensioner?
3. Hur påverkas musikfesten i Stuttgart av de recensioner som kommenterade festen i Dortmund

Min undersökning visar att den tyska Norden-vurmen spelade en avgörande roll för musikfesternas existens. Nordensvärmeriet influerade festernas utformning och receptionen av musiken. Receptionen präglades emellertid även av *Gattungs*-relaterade förväntningar. Involverade personer och institutioner var bl.a. Tor Aulin, Hugo Alfvén, Konserthögskolan i Stockholm och Henri Marteau.

K. L.

Sara Lindholm: *Clare Musicians: Irish Traditional Music and Established Definitions*. Musikhögskolan vid Örebro Universitet, uppsats för 80 p., 2004

I denna uppsats diskuteras och jämförs definitioner av irländsk folkmusik. Arbetet bygger på ett antal intervjuer gjorda i byn Doolin på Irlands västkust. Syftet är att ta reda på vad musiker i Doolin anser om de definitioner av irländsk folkmusik som existerar idag. Dessutom diskuteras huruvida irländsk folkmusik verkligen är irländsk, samt begreppen *tradition* och *traditionell*. Uppsatsen är skriven ur ett musiketnologiskt perspektiv, och författaren var bosatt i Doolin under hela det år då uppsatsen skrevs.

Irländsk folkmusik (Irish traditional music), i den form den existerar idag, fanns inte för 200 år sedan, och det kan ifrågasättas huruvida musiken verkligen är irländsk och traditionell. Men det finns ett narrativ om irländsk folkmusik som är i högsta grad levande, och musiken är oerhört betydelsefull för många människor. Fenomenet irländsk folkmusik utgörs av definitioner, fakta, myter och illusioner, och det handlar inte bara om musik, utan också om människor, historia, kultur och förstås om landet Irland. Det finns också, beroende på hur man tolkar, möjlighet att se ett samband mellan dagens irländska musik och den musik som spelades i Irland före 1800-talet, vilket kan rättfärdiga de definitioner som beskriver musiken som gammal, irländsk och traditionell.

S. L.

Sara Lodin: *Preisner – en analys av filmmusiken i Trikoloren*. Stockholms universitet: Musikvetenskapliga institutionen, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med denna uppsats har varit att analysera den polske filmmusiktonsättaren Zbigniew Preisners musik till Krzysztof Kieslowskis trilogi *Trikoloren*, bestående av filmerna *Frihet – den blå filmen*, *Den vita filmen* och *Den röda filmen*. Min metod har varit att studera diverse litteratur om filmmusik i allmänhet, samt intervjuer med ton-

sättaren. Dessa källor har jag lutat mig mot då jag har studerat filmerna och dess musik, i syfte att undersöka vilka funktioner Preisners filmmusik har.

De tre filmerna behandlas i tur och ordning, vilket inleds med korta beskrivningar av respektive films handling och musik. Detta följs av själva analysen, i vilken jag huvudsakligen förhåller mig till de teorier som förts fram av Kathryn Kalinak och Claudia Gorbman. Här undersöks hur Preisners filmmusikanvändande liknar respektive skiljer sig från den klassiska filmmusiken i dess implicita och strukturella funktioner, samt användning av icke-diegetisk respektive diegetisk musik.

Min slutsats är att Preisners filmmusikanvändande skiljer sig åt de tre filmerna emellan. Exempelvis använder han i den första filmen metadiegetisk musik. I den andra ligger tonvikten på de strukturella funktionerna, medan musiken i den tredje filmen huvudsakligen är stämningsskapande. Många traditionella filmmusikfunktioner som ledmotivsanvändande återfinns, medan andra, exempelvis inledningsmusik, saknas.

S. L.

Ludvig Mannbro: *Postmodernistisk dans. Att provocera snarare än att värdera?* Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60p., 2004

Uppsatsen syftar till bättre förståelse av benämningen postmodernistisk dans genom att fråga vilka stilmedel och stilgrepp som omnämns när man talar om den, samt om man i dessa kan spåra något som talar för att människan strävar efter att gå från att tänka i termer som "rätt och fel" till att pröva genom lek. Genom hermeneutisk tolkning av texter, i huvudsak på områdena dans och musik, samt av tre intervjuer och en verkanalys, kan följande resultat presenteras.

Förutom att postmodernism och musik som termer ifrågasätts något, görs en indelning av postmodernistisk dans i fyra faser, där det gemensamma är det som går tillbaka på den första, nämligen att bryta med "mainstream" inom

konstnärlig scenisk dans. De övriga tre är en analytisk, en metaforisk samt en "stilpluralistisk" fas. Centralt för stilmedel, och deras användning är: ironi, parodi, nedmontering, kontextförflyttning och ett allmänt ifrågasättande. Framför allt handlar det numera om hur man konstruerar verket, och medvetenheten i detta ironiserande, ifrågasättande och konstruerande är för stor för att en möjlig leksträvan hos människan här skall kunna befästas.

L. M.

Staffan Nilsson: *Zelda – The Ocarina of Time. Ett exempel på spelmusik som deskriptiv musik*. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60 p., 2005

Uppsatsen problematiserar musiken i spelet *Zelda – The Ocarina of Time*. Jag skapar i uppsatsen ett begrepp som jag valt att kalla deskriptiv musik, beskrivande musik. Termerna programmusik och karaktärsstycken kommer till korta när det gäller den sortens beskrivande musik som jag analyserar. Syftet med uppsatsen är att ta reda på vilka element som gör musiken i tv-spelet *Zelda – The Ocarina of Time* deskriptiv. Hur hjälper musiken i spelet till att föra handlingen framåt och att förtydliga de visuella miljöerna.

Den stora delen av min uppsats består av en musikanalys där Philip Taggs arbete *Introductory Notes to the Semiotics of Music* står som grund. Hans begreppsapparat för semiotik, studiet av tecken och symboler, inom musikanalys använder jag för att benämna de olika former av beskrivande musik som finns i spelet. Jag har använt mig av fem termer: Ljud-anafon, kinetisk anafon, taktill anafon, episodmarkör och genre synecdoche. I analysen tar jag också hjälp av jämförelser med filmmusik som tar upp samma ämnen som spelmusiken. Som källor har jag, förutom Philip Taggs arbete, använt mig av filmer, Internetsidor och diverse litteratur. Den största källan jag använt är dock naturligtvis spelet *Zelda – The Ocarina of Time* och dess musik.

S. N.

Marcus Nordström: *På Spaning i New York. Jazzens stilistiska mångfald speglad i New Yorks jazzklubbscen*. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att försöka ta reda på och urskilja om de pågående jazzdebatterna har någon inverkan på jazzklubbscenen i New York. De jazzdebatter jag valt att ta upp i uppsatsen är de som flitigast diskuterats i tidskrifter och jazzmagasin, de som handlat om tradition mot förnyelse, jazz och ras samt USA mot Europa.

För att uppnå syftet med uppsatsen har jag på plats i New York genomfört fältarbete på olika klubbar samt träffat och samtalat med musiker och publik. Jag har även tagit del av en mängd litteratur inom området.

Fältarbetet och observationerna i New York visade att debatterna i mångt och mycket är något som förekommer bland kritiker och skribenter. På få eller inga klubbar kunde jag märka att debatterna haft någon påverkan på musiker eller publik. Det verkar istället vara så att bland jazzmusiker som försöker leva på sin musik så tar man ingen eller åtminstone väldigt lite hänsyn till om den musik man spelar kallas konservativ eller nyskapande. Generellt verkar det som att musiker spelar de spelningar dom kommer över och publiken lyssnar till det dom tycker är bra.

M. N.

Susanne Odell: *Lappspelmannen Renström – konstruktionen av "Lappojken" i berättelser* [*The Lappish fiddler Renström – The construction of "Lappojken" through narratives*]. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier, uppsats i musiketnologi för 60 p., 2004

In November 1886, Nils Johannes Renström, a fiddler more known as Lappojken, was murdered at a wedding in Västra Sjulsmark, in the north of Sweden. The aim of the thesis is to analyse the tales about Lappojken to inquire how he is represented and impersonated by the narrators. The issues considered are: how is Lappojken described

in the narratives and what is emphasized in the tales? The method used is narrative analysis. The material consists of interviews, court records, and a tv-performance by Thomas Andersson. The analysis elucidates that the narratives relate a man impersonated first of all as saami and a wandering musician. Lappojken was distinguished both because of his ethnic background and his occupation. Thus it is evident that the tales actualise cultural values. According to hearsay, and judging by the utterances of the narrators, Lappojken was an extraordinary musician. This rumour may be partially caused by the tales about him. It is indisputably that Lappojken, in some ways, has become a mythical person.

S. O.

Sandra Ojanpää: *Att testa hifiapparater. Psykoakustik och testmetodik*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att visa på en metod för att testa apparater inom hifi genom mätningar och lyssningstest och att testa hur de testobjekt som valts ut klarade sig i de testerna. Den ger också en kortfattad beskrivning av psykoakustik som bakgrund till lyssningstesten. Den största delen av materialet till uppsatsen utgörs av dels mina egna tester, dels en artikel om lyssningstest som till viss del beskriver hur LTS (LjudTekniska Sällskapet) går till väga för att testa hifitrustning. Resten av materialet är litteratur som behandlar psykoakustik och tester på hifiapparater.

Den metod som använts beskrivs noggrant i uppsatsen. Den går ut på att genom mätningar och lyssningstester värdera hur pass korrekt en ljudapparat klarar att återge olika ljudsignaler. De slutsatser som dragits av de tester som gjorts på testobjekten är att de är mycket bra för att vara så billiga som de är med undantag för vissa brister så som brus och equalizerkretsar som inte kunde kopplas förbi och var alldeles för känsliga.

S. O.

Ella Petersson: *Bärig botten – om lägre kvinnliga röster i fonationsfrekvensområdet under 400 Hz.* – Stockholms universitet: Musikvetenskapliga institutionen, uppsats för 60 p., 2004

Studien rör den operarepertoar för mezzosopraner/altar som innehåller musikaliska höjdpunkter i den lägre delen av röstens omfång, och som leder till ett visst sängtekniskt dilemma. Syftet med uppsatsen är att belysa problematiken med hörbarheten för mezzosopranens/altens stämma genom en orkester i lågt läge, samt att i någon mån försöka utreda vilken sängteknik som är mest gångbar i fråga om hörbarhet. Sängteknik med bröstrost eller teknik där sängerskan använder sitt mellanregister med fokus på huvudklang.

I ett försök på Nybrokajen 11 blev fyra mezzosopraner ombedda att (en i taget) sjunga samma serie toner inom ett fonationsfrekvensområde under 400 Hz och växla sin teknik, detta till en på skiva inspelad orkesterbakgrund. Fjorton åhörare (hälften experter och hälften noviser) fick till uppgift att på ett förtryckt formulär skatta hur väl varje sängerskas olika försök hördes igenom orkestern. Resultaten visade att säng med bröstrost hördes bättre än mellanregisterklangen. Ett parat t-test (tvåsvansat) visade att skillnaden var statistiskt signifikant. Expertpanelen hörde något tydligare skillnader än novispanelen. Uppsatsen innehåller också en litteraturstödd del om sängteknik och olika länders och skolors sängtekniska ideal samt en intervju med den sängpedagog som närvarade vid försöken.

E. P.

Marita Rhedin: *Man måste eftersträva att göra det som är rätt.* Om Mångkultur, kvinnor och musik. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 80 p., 2004

Uppsatsen handlar om kvinnor som kommer från "andra" kulturer, bor i Sverige och ägnar sig åt musik. Syftet är att undersöka situationen för dessa kvinnor: Vad har de för bakgrund och drivkrafter? I vilken grad är de representerade i det svenska musiklivet? Vilka scener och nätverk

använder de sig av? Hur knyter de an till den musikaliska traditionen från ursprungslandet? Skiljer sig deras situation från invandrade mäns situation?

Undersökningen bygger på djupintervjuer med ett antal utlandsfödda, kvinnliga musiker med sinsemellan olika bakgrund samt intervjuer med tjänstemän och musikforskare som arbetar med mångkulturella frågor. Teorigenomgången grundas på litteratur som behandlar mångkultur, genus och musik.

Utifrån undersökningen har bl.a. följande slutsatser dragits: Det finns mycket få utlandsfödda, kvinnliga musiker representerade i det offentliga, svenska musiklivet. Här tycks existera ett glapp, där den ena polen utgörs av en mångkulturell organisation, och den andra utgörs av kreativa, kvinnliga musiker med förmåga att hitta egna vägar helt utanför detta system. En viktig drivkraft för kvinnorna kan vara att föra hemlandets musiktraditioner vidare, men detta är ingen självklarhet. Vissa av de problem kvinnorna i undersökningen upplever gällande möjligheten att musicera beror på att de är just kvinnor, och har med kvinnorollen i ursprungslandet att göra.

M. R.

Maria Schildt: *Karl XI:s kröning 1675: Musiken, musikerna och två anonyma festkompositioner ur Dübensamlingen*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 80 p., 2005

Riksfesterna under den svenska stormaktstiden var den kungliga maktens storslagna manifestationer. De musikaliska inslagen i riksfesterna är fortfarande bristfälligt kartlagda. Troligtvis finns dock en stor del av Hovkapelletts repertoar från den senare delen av 1600-talet bevarad i Dübensamlingen.

Denna uppsats syfte är att bidra till kunskapen kring den kungliga festmusiken under denna period, genom att närmare beskriva de musikaliska inslagen vid Karl XI:s kröning. Utifrån ett stort och skiftande källmaterial beskrivs kröningsfesten och kröningsceremonin, där figuralmusik framfördes vid minst fem tillfällen. Tre befintliga

verk i Dübensamlingen knyts till ceremonin i Uppsala domkyrka: *Tē Deum* och *Herre Konungen* (anonymer), samt *Vēni sancte Spiritus* (av Augustin Pflēger). Här visas att *Tē Deum*, liksom *Vēni sancte Spiritus*, troligtvis är av Augustin Pflēgers hand, och båda från 1665. *Herre Konungen* däremot är troligtvis komponerad av Olof Rudbeck. Det är mycket möjligt att *Herre Konungen* är identisk med det saknade verk av honom som så ofta refereras till i litteraturen.

Alla tre verken föreligger i tabulatur. Eftersom två av verken (*Tē Deum* och *Herre Konungen*) inte tidigare är transkriberade ingår i uppsatsen editioner av dessa.

M. S.

Tomas Segerson: *Den spanska skolan och den tyska skolan. Om två traditioner inom klassisk gitarr*. Göteborgs universitet: Institutionen för musik- och filmvetenskap, uppsats i musikvetenskap för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att försöka beskriva skillnaderna mellan de pedagogiska traditioner inom klassiskt gitarrspel som ibland benämnts "den spanska skolan" och "den tyska skolan". Förutom litteratur består källmaterialet av två intervjuer; den första med gitarrpedagogen Gunnar Lif, som har fått sin gitarristutbildning i Spanien, och den andra med gitarrpedagogen Josef Holecek, som har fått sin gitarristutbildning i Prag och i Wien. En historisk genomgång av den klassiska gitarrens utveckling fram till idag har varit nödvändig för att förtydliga olika resonemang, men också för att se om det historiskt fanns geografiska skillnader i gitarrspel, både speltekniskt och musikaliskt, mellan Spanien och tyskspråkiga områden.

Studien visar att Spanien har spelat en central roll för gitarrens utveckling. Begreppen "den spanska skolan" och "den tyska skolan" introducerades i Sverige för att skilja på de gitarrister som fått sin utbildning i Spanien och på de som utbildats i Wien. Skillnaden i spelsätt mellan de båda skolorna låg i tonbildningen och i den musikaliska tolkningen. Den starka traditionen av klassisk musik som fanns i de tyskspråkiga områdena

gav gitarristerna en viss inställning till interpretation som skiljde sig från den man hade i Spanien.

T. S.

Erica Söderlund: *Musik och människa: om musikens betydelser och funktioner utifrån ett individuellt perspektiv*. Umeå universitet: Institutionen för kultur och medier, uppsats i musiketnologi för 60 p., 2004

Uppsatsen är en fördjupad studie i musikens betydelse för den enskilda människan och hur olika personer använder musik i särskilda syften på individnivå. Arbetet baseras främst på material som framkommit i intervjuer med 12 st. personer 18–31 år och har bearbetats induktivt. Delar av informanternas berättelser har inordnats under rubriker som sammanfattar olika aspekter av deras relationer till musiken, som exempelvis: olika sätt att relatera till musik, musik och känslor, musik och minne, musik och verklighetsuppfattning etc.

Studien visar att dessa personer använder musik på olika sätt, i sina vardagsliv för att hantera och påverka situationer de befinner sig i. Samtliga informanter har uttryckt att musik i olika former utgör en viktig del av deras liv, om inte alltid, så i alla fall periodvis. Deras berättelser vittnar om att musiken kan ha många olika betydelser för en och samma person. I slutet av arbetet dras även paralleller till tidigare forskning i form av egen B-uppsats i musiketnologi, vt 2004: *Musik som strategi i människors vardagliga liv*, en explorativ studie inom samma fält.

E. S.

Lina Wirén: *Sov Gott Gerd – Stockholms psykedeliska musikscen 1967–1969*. Stockholms universitet: Musikvetenskapliga institutionen, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att ge en övergripande bild av den psykedeliska musikscen som uppstod på och runt Klubb Filips i Stockholm 1967 och

fortgick t.o.m. 1969. År 1967 nådde den världsomspännande hippieideologin som byggde på "Peace, Love and Understanding" Sverige. Samtidigt började den svenska popmusiken kännas urvattnad och tyngre psykedeliska klanger började göra sig gällande. Den nya musiken hade till en början ett fåtal aktörer. De möttes för första gången under en musikfestival som hölls i Kungsträdgården sommaren 1967. Det frö som såddes under festivalen i Kungsträdgården, slog ut i full blom i och med öppnandet av den psykedeliska klubben Filips.

Uppsatsen koncentrerar sig på tre av de mer tongivande banden inom området: International Harvester, Mecki Mark Men och Hansson & Karlsson. Gemensamt för dessa band var att alla hade stark koppling till Klubb Filips samt att de förädlade och på sina individuella vis försvenskade, den då i utlandet populära psykedeliska musikgenren.

L. W.

Cecilia Österholm: *Improvisation i folkmusik? En svensk folkmusiker improviserar: Mats Edén i Norafjälls*. Uppsala universitet: Institutionen för musikvetenskap, uppsats för 60 p., 2004

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur improvisation kan utformas i svensk instrumental folkmusik. Undersökningsobjektet är en låt, spelad av Mats Edén, verksam inom svensk folkmusik. Undersökningen är baserad på litteratur och artiklar om improvisation i folkmusik, skrivna av musiketnologer och verksamma musiker, samt en intervju med Mats Edén och en låt spelad av denne.

För att se var och hur improvisation sker i låten har två olika metoder använts. Den första metoden är en formanlys som visar var i låten improvisationerna sker. Den andra metoden består av två teoretiska modeller för improvisation; den ena är en modell som anger ramverket inom vilket musiken improviserar, den andra visar att olika improvisationer av en musiker uppvisar stor melodisk likhet. Applicerar man dessa på svensk folkmusik, sätter den första modellen

traditionen i centrum, medan den andra modellen sätter musikern i centrum.

I undersökningen definieras fyra typer av improvisation: melodi-, metrisk, frimetrisk och formelimitation. Dessa förekommer i olika grad i låtens formdelar som består av ett förspel, en melodidel och en eftersläng (efterspel). Resultatet av analysen visar att Edén använder ett formaliserat musikspråk, som består av ett begränsat ton- och rytmmaterial, när han improviserar.

C. Ö.